

NAUJASIS PILIETINĖS VISUOMENĖS ORGANIZACIJŲ TVARUMO INDEKSAS¹

BENDRAS PVO TVARUMAS: 2.4

2022-ieji Lietuvoje buvo socialinės sanglaudos metai. Rusijos karinės invazijos į Ukrainą akivaizdoje ankstesnė visuomenės polarizacija užleido vietą vienybei ir pilietiniam aktyvumui, panašiai kaip devintojo dešimtmečio pabaigoje ir dešimtojo dešimtmečio pradžioje Lietuvos nepriklausomybės kovos laikotarpiu. Paramą Ukrainai Lietuvos gyventojai demonstravo įvairiais būdais – nuo masinių protestų gatvėse iki sutelktinio finansavimo būdu įgyto ir Ukrainai padovanoto karinio drono „Bayraktar“. 2022 metais Lietuva priėmė per 72 000 pabėgėlių iš Ukrainos, o Lietuvos pilietinės visuomenės organizacijos (PVO) teikė jiems visokeriopą pagalbą. Žinomos Lietuvos labdaros organizacijos ir naujai įkurtos PVO katalizavo vyriausybės, įmonių ir visuomenės pastangas padėti kariaujančiai Ukrainai, rinko aukas, telkė savanorius. PVO dalyvavo visais lygmenimis – nuo vietos bendruomenių iki nacionalinių ir tarptautinių platformų. Toms organizacijoms, kurios tiesiogiai neteikė paramos Ukrainai, buvo sunkiau rasti finansinę paramą, tačiau jos nerodė nepasitenkinimo ir aktyviai nesivaržė dėl lėšų.

2022-uosius Seimas paskelbė Savanoriškos veiklos metais, taip paminint savanoriškos veiklos teisinio reguliavimo įvedimo Lietuvoje dešimtmetį ir atkreipiant dėmesį į savanorių indėlį kovojant su COVID-19

¹ JAV Tarptautinės plėtros agentūros daugiau nei du dešimtmečius finansuotas Pilietinės visuomenės organizacijų tvarumo indeksas, dabar savarankiškai įgyvendinamas remiant LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai.

pandemijos padariniais. Lietuvos gyventojams masiškai susitelkus palaikyti Ukrainą, Savanoriška veikla pasiekė precedento neturintį lygį.

Europos Komisijos Teisinės valstybės principo taikymo ataskaita ir „CIVICUS Monitor“ ataskaita priskiria Lietuvą tarp trisdešimt devynių atvirą pilietinę erdvę turinčių pasaulio valstybių. 2022 m. Teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje pažymima, kad vyriausybė vis dažniau pripažįsta Lietuvos NVO partneriais sprendimų priėmimo procesuose.

Nepaisant karo Ukrainoje ir išaugusių energijos kainų, Lietuva demonstravo didesnį nei tikėtasi ekonomikos augimą – bendrasis vidaus produktas per metus išaugo 2,4 proc. Sparčiai didėjo darbo užmokestis, tačiau infliacija viršijo jo augimą ir rugsėjį pasiekė 24,1 proc. – aukščiausių metinį infliacijos lygį nuo 1996 m. Vyriausybės teikiama parama padėjo PVO padengti išaugusias energijos sąnaudas, o 47 proc. padidėjęs valstybės finansavimas sektoriui, palyginti su 2021 m., viršijo infliaciją. Tačiau didžioji valstybės finansavimo dalis teko didelėms labdaros organizacijoms ir PVO, teikiančioms socialines paslaugas.

Lietuvos PVO sektorius pasirodė esąs pajėgus spręsti visuomenei kylančius iššūkius, o sektoriaus tvarumas 2022 m. šiek tiek pagerėjo. PVO pasiekė svarbią pergalę gerindamos teisinę aplinką ir pademonstravo pakankamus organizacinius gebėjimus, pradėdamos naujas veiklas ir greitai prisitaikydamos prie bendruomenių poreikių. Sektoriaus finansinį gyvybingumą padidino vyriausybės ir Europos Sąjungos (ES) finansavimas bei precedento neturintys asignavimai Ukrainai paremti. Augantis dalyvavimas teikiant viešąsias paslaugas didino PVO žinomumą regionuose ir stiprino jas finansiškai. Suklestėjo tarpsektorinės partnerystės, kurios buvo naudingos sektoriaus infrastruktūrai. Esminis PVO vaidmuo remiant Ukrainą padidino jų matomumą, o įsipareigojimas siekti skaidrumo toliau gerino įvaizdį. Advokacijos dimensija buvo vienintelė, kuri 2022 m. nepakito, tačiau ji išliko stipriausia Lietuvos PVO tvarumo dimensija.

Už valdymo informacinių išteklių tvarkymą atsakingas Lietuvos Registrų centras (RC) 2022 m. toliau plėtė sektoriaus duomenų bazę. Metų pabaigoje metines veiklos ataskaitas buvo pateikę apie 18 000 nepelno organizacijų, iš kurių apie 10 000 asociacijų, beveik 850 labdaros fondų ir daugiau nei 6 000 viešųjų įstaigų (VšĮ). Maždaug 2 500 organizacijų savanoriškai pasižymėjo NVO žyma RC informacinėje sistemoje.

TEISINĖ APLINKA: 2.1

Lietuvos PVO veikia iš esmės palankioje teisinėje aplinkoje, kuri 2022 m. dar šiek tiek pagerėjo dėl Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo ir Labdaros ir paramos įstatymo pataisų, reglamentuojančių teisę gauti 1,2 procento gyventojų pajamų mokesčio (GPM) asignavimus. Dėl 1,2 procento GPM PVO varžėsi su valstybės išlaikomomis nepelno organizacijomis. Šios įstaigos, ypač švietimo sektoriuje, surinkdavo nemažai GPM asignavimų, itin svarbių PVO sektoriaus tvarumui.

Pavyzdžiui, GPM asignavimai yra kritiškai svarbūs daugumai gyvūnų gerovės organizacijų. Šių įstatymo pataisų PVO siekė ne vienerius metus, o jų poveikį pajus 2025 metais, gyventojams skyrus asignavimus nuo 2024 metais uždirbtų pajamų.

2022 m. PVO teisinis įregistravimas ir toliau buvo greitas ir nesudėtingas. PVO gali būti registruojamos pagal Asociacijų, Labdaros ir paramos fondų bei Viešųjų įstaigų įstatymus. Visų tipų PVO galima registruoti internetu, sumokėjus 12 eurų mokestį.

PVO kasmet privalo teikti finansines ir veiklos ataskaitas RC. Ataskaitas teikti nesudėtinga, o mažos organizacijos, nesamdančios buhalterijų, ataskaitas gali teikti užpildę formą RC svetainėje. RC įregistruoja veiklos ataskaitas, tačiau nevertina jų kokybės. Pasak NVO informacijos ir paramos centro (NIPC), nemaža dalis ataskaitų neatitinka teisės aktų reikalavimų. Nepaisant to, RC užtikrina patikimus ir įvairius duomenis apie sektorių.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) prašymu, nuo 2022 m. RC reikalauja metinėse ataskaitose nurodyti organizacijoje savanoriavusių asmenų skaičių. Taip pat, 2022 m. RC pradėjo veikti JANGIS – Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos naudos gavėjų posistemė. RC suaktyvino neveikiančių, kuriomis RC laiko keletą metų iš eilės ataskaitų nepateikusias, organizacijų išregistravimą. Nuo 2020 iki 2022 m. pabaigos RC išsiuntė pranešimus apie numatomą išregistravimą iš viso 8 624 organizacijoms.

Įregistruodamos savanorišką nevyriausybinės organizacijos (NVO) žymą RC, PVO deklaruoja, kad yra naudą visuomenei kuriančios organizacijos. NVO statusą įregistravusių organizacijų skaičius išaugo nuo 700 2020 m., kai ši žyma buvo pirmą kartą įvesta, iki 1 700 2021 m., ir iki 2 450 2022 m. Vyriausybė, NVO fondas ir Atviros Lietuvos fondas (ALF) neteikia finansavimo organizacijoms, kurios neįregistravo NVO žymos. Savivaldybėse į NVO žymą žiūrima įvairiai. Vietos bendruomenių organizacijose paplitusi klaidinga nuomonė, kad NVO žyma sumažina prieigą prie vietos bendruomenėms skirtų lėšų.

Labdaros ir paramos įstatyme išvardytiems subjektams gali būti suteiktas paramos gavėjo statusas, leidžiantis gauti rėmėjų aukas. Organizacija, norinti gauti paramos gavėjo statusą, pateikia prašymą RC ir sumoka 4,15 eurų mokestį. 2022 metais RC panaikino paramos gavėjo statusą maždaug 6 500 organizacijų, nepateikusių metinių ataskaitų. Labdaros ir paramos įstatymas numato, kad juridinis asmuo gali pakartotinai kreiptis dėl statuso ne anksčiau kaip po vienerių metų nuo statuso panaikinimo.

2022 metais Lietuvos Konstitucinio Teismo sprendimas atvėrė galimybę teisiškai spręsti nepelno organizacijų dalininkų, kurie nebedalyvauja organizacijų veikloje, arba veikia prieš PVO interesus, problemą. Nors organizacijos dar negali šalinti tokių dalininkų, sprendimas buvo svarbus žingsnis leidžiantis Aukščiausiam Teismui nustatyti teises dalininkų šalinimo procedūras.

2022 m. Seime buvo įregistruoti keli PVO paliečiantys įstatymų projektai. Buvo siūlomos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų ir Smulkių ir vidutinių įmonių įstatymų pataisos. Be to, pristatyta nauja Savanoriškos veiklos įstatymo redakcija. Šių projektų svarstymas parlamente užsitęsė iki 2023 m.

Lietuvos PVO leidžiama gauti finansavimą iš užsienio šalių, užsiimti lėšų rinkimu, prekiauti produktais ir paslaugomis, valdyti socialines įmones. PVO taip pat gali dalyvauti viešuosiuose pirkimuose. Teikiant kai kurias paslaugas, būtina akreditacija. Akreditacija suteikiama trijų metų laikotarpiui, su galimybe pratęsti. Tokia tvarka suvienodina PVO ir kitų paslaugų teikėjų galimybes bei supaprastina finansavimą.

PVO, kurios kreipiasi teisinės konsultacijos į valstybės įstaigas, dažnai nusivilia, jų nuomone, pareigūnų nenoru prisiimti atsakomybės aiškinant jų pačių parengtus teisės aktus. Tapo įprasta, kad PVO, siekdamos išsiaiškinti teisės nuostatas, kreipiasi į teismus. PVO vis aktyviau dalyvaujant teismo bylose, padaugėjo advokatų, besispecializuojančių nepelno organizacijose. Pavyzdžiui, gyvūnų globos organizacijas kompetentingai atstovauja jų veiklą išmananti teisininkė.

ORGANIZACINIAI PAJĖGUMAI: 2.4

2022 m. PVO organizaciniai pajėgumai šiek tiek pagerėjo, nes organizacijos, reaguodamos į karą Ukrainoje, sutelkė didelį palaikymą ir, teikdamos viešąsias paslaugas, išplėtė naudos gavėjų ratą.

Lietuvoje jau veikusios ir naujai įkurtos PVO pademonstravo organizacinį pajėgumą kuriant ir įgyvendinant didelės apimties humanitarinės pagalbos programas Ukrainoje ir remiant Ukrainos pabėgėlius Lietuvoje.

Pavyzdžiui, Lietuvos šaulių sąjungos iniciatyva „Stiprūs kartu“, kuri anksčiau telkė savanorius pandemijos padarinių likvidavimui, atgaivino savo veiklą. Organizacija sukūrė internetinę platformą, kuri padėjo 40 000 ukrainiečių pabėgėlių rasti laikinus namus, o kampanija „Sušildyk Ukrainą“ į Ukrainą pristatė daugiau nei 1 000 generatorių ir šildytuvų, 1 500 lempų ir kitos būtinos įrangos. „Maisto bankas“ į Ukrainą atgabeno 842 tonas maisto produktų už 1,3 mln. Eurų. „Maisto banko“ savanoriai ir darbuotojai dirbo visuose Lietuvoje veikiančiuose pabėgėlių registracijos centruose ir išdalino 100 000 maisto pakuočių.

2022 m. pagerėjo PVO galimybės samdyti darbuotojus. Įvedus akreditaciją, atsirado naujų darbo vietų teikiant viešąsias paslaugas, o laimėję su migrantų krize susijusius viešuosius pirkimus, PVO galėjo įdarbinti daugiau darbuotojų. Tiek nacionalinio lygmens organizacijos, tokios kaip Socialinės integracijos institutas, skatinantis pažeidžiamų grupių socialinę integraciją, tiek vietos bendruomenių organizacijos, teikiančios gerovės paslaugas, 2022 metais įdarbino kelis kartus daugiau darbuotojų nei ankstesniais metais. Dėl atsirandančios apskaitos ir ataskaitų teikimo prievolės, bendruomenės organizacijos ir toliau vengė trumpalaikių samdos sutarčių ir mieliau klio vėsi savanoriais. NVO žymą turinčiose organizacijose 2022 metais dirbo 12 000 darbuotojų.

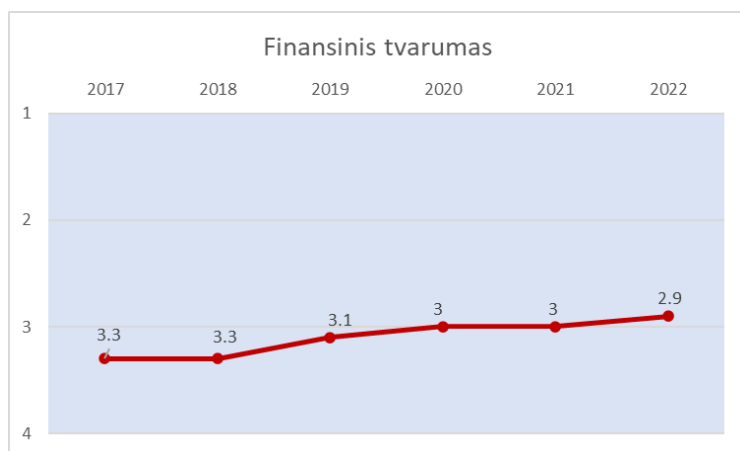
Organizacijos greitai pertvarkė savo struktūras ir procesus, ir 2022 m. priėmė precedento neturintį savanorių skaičių. SADM duomenimis, 2022 m. bent kartą savanoriavo 47 000 asmenų, kurie skyrė daugiau nei 1,5 milijono valandų savo laiko pagalbai ukrainiečiams, o tai 4 kartus viršijo pandemijos metu pasiektą savanorystės rekordą, kuomet savanoriavo per 11 000 žmonių. Nepaisant šių pasiekimų, bendra PVO darbuotojų padėtis 2022 m. ir toliau buvo nestabili ir galėjo net šiek tiek pablogėti organizacijose, kurios veikė tiesiogiai nesusijusiose su karu Ukrainoje srityse, įskaitant aplinkos apsaugą, žmogaus teises ir gyvūnų gerovę.

Ekstremalios situacijos, įskaitant COVID-19 pandemiją, karą Ukrainoje, energijos krizę ir infliaciją, neskatino organizacijas planuoti ilgesniam laikui. Nors didžiosios PVO toliau taikė strateginį valdymą ir vykdė savo misijas, daugelis mažesnių regioninių PVO neturėjo veiklos planų ir veikė ad hoc principu.

Išryškėjo tendencija veikti mažomis komandomis, iš nedidelių kompetencijos centrų, kuriuos galima lengvai reorganizuoti esant poreikiui. Pavyzdžiui, 2022 m. labdaros organizacijos dalį savo operacijų perkėlė į pabėgėlių registracijos centrus.

Daugelis PVO, remiant NVO fondui ir SADM, pandemijos metu atnaujino biuro įrangą. Izoliacija COVID-19 pandemijos metu paskatino sektorių naudoti technologijas, tokias kaip internetinės susitikimų platformos, duomenų saugyklos debesyje ir elektroniniai parašai. Įdiegus sistemas, tokias kaip DMS – Bendrai finansuojamų iš ES lėšų projektų duomenų mainų svetainė, RC savitarnos svetainė ir ŽŪMIS – Žemės ūkio ministerijos informacinė sistema, atsiskaitymams nebereikėjo spausdintų dokumentų. 2022 metais verslas, viešojo sektoriaus organizacijos ir PVO galėjo gauti Lietuvos verslo paramos agentūros finansavimą skaitmeninimo ir inovacijų projektams. Vyriausybės naujai pradėta iniciatyva „Civic Tech“, kuri yra programos „Investuok Lietuvoje“ dalis ir siekia skatinti kurti technologines priemones piliečių įtraukimui, taip pat buvo atvira PVO. Tačiau, stingant PVO ir technologijų sektoriaus bendradarbiavimo, tik keletas PVO pasinaudojo šiomis galimybėmis.

FINANSINIS GYVYBINGUMAS: 2.9

Sektoriaus finansinis gyvybingumas 2022 m. šiek tiek pagerėjo dėl išaugusio valstybės finansavimo, suaktyvėjusio ES remiamų programų įgyvendinimo, didėjančio PVO dalyvavimo teikiant viešąsias paslaugas ir precedento neturinčios paramos Ukrainai. Tačiau didelė infliacija ir išaugę energijos kaštai iš dalies sumažino padidėjusio finansavimo poveikį. Parama Ukrainai sudarė didžiąją dalį valstybės teikiamo finansavimo augimo.

2022 m. valstybės finansavimas buvo 47 procentais didesnis nei praėjusiais metais. Valstybės institucijų ir savivaldybių skirtos projektų lėšos išaugo nuo 62,4 mln. eurų 2021 m. iki 91,6 mln. eurų 2022 m.

SADM duomenimis, 2022 metais savivaldybės PVO skyrė 47,8 mln. eurų nuosavų lėšų, beveik 35 proc. daugiau nei praėjusiais metais. Be projektinių lėšų, SADM toliau finansavo vaikų darželius ir vietas bendruomenines organizacijas. Panašiai kaip 2021 m., 2022 m. finansavimas dienos centrams siekė 7,8 mln. eurų, o vietas bendruomenėms – 2,2 mln. Eurų.

2022 m. PVO pavyko sutarti su vyriausybe dėl naujo subsidijų etapo išaugusioms energijos sąnaudoms padengti. Šios sąnaudos 2021 m. drastiškai išaugo, o 2022 m. toliau didėjo.

2022 m. NVO fondas parėmė 83 PVO institucinio stiprinimo projektus, kurių bendra suma viršijo 2,5 mln. eurų. Be skėtinių organizacijų ir nacionalinių PVO stiprinimo, fondas pristatė naują finansinį mechanizmą, skirtą mažoms PVO. Nepaisant to, kad lyginant su praėjusiais metais, buvo skirtas beveik dvigubai didesnis finansavimas, lėšų poreikis buvo dvigubai didesnis nei suteikta parama, ir daug reikalavimus atitinkančių projektų liko neparemti. ALF, kuris tęsė 9,6 mln. eurų dydžio PVO institucijų stiprinimo programą, pastebėjo, kad apie 100 NVO fondo stebimų organizacijų toliau augo ir įdarbino daugiau darbuotojų.

Vos prasidėjus Rusijos karinei agresijai, PVO ėmėsi energingai remti Ukrainą. Organizacijos sutelkė savo išteklius ir ieškojo naujų sprendimų renkant lėšas iš verslo ir Lietuvos visuomenės. Penkios didžiosios šalies labdaros organizacijos – Lietuvos Caritas, „Maisto bankas“, Lietuvos Raudonasis Kryžius, Maltos ordino pagalbos tarnyba ir „Gelbėkit vaikus“ – susivienijo į „Mūsų širdys ir rankos – Ukrainai“. Lėšų rinkimo kampanijos metu surinkta daugiau nei 2,6 mln. eurų. Vėliau 2022 metais vyriausybė nukreipė savo humanitarinę pagalbą Ukrainai per šių labdaros organizacijų sukurtas paramos schemas. Remiantis Pilietinės visuomenės instituto Pilietinės galios indeksu, 58 procentai Lietuvos gyventojų 2022 m. aukojo pinigais ar daiktus Ukrainai ir Ukrainos pabėgėliams. PVO demonstravo pastangas šiuos išteklius valdyti atvirai ir skaidriai, kad rėmėjams ir visuomenei nekiltų abejonių dėl tinkamo lėšų panaudojimo.

Noras padėti Ukrainai suvienijo PVO, žiniasklaidą ir vyriausybę įvairiose kampanijose. Lėšų rinkimas kariniam dronui „Bayraktar“ buvo ryškiausia 2022 m. didelės apimties pilietinė akcija. Vos per tris dienas po to, kai „Laisvės TV“ paskelbė apie akciją socialinėje žiniasklaidoje, buvo surinkta 5 mln. eurų. Krašto apsaugos ministerija tarpininkavo įgyjant ir pristatant droną į Ukrainą.

Per beveik keturiolika veiklos metų internetinė lėšų rinkimo platforma aukok.lt surinko 8,4 mln. Eur, iš kurių 3,6 mln. Eur paaukota 2022 m. Aukos Ukrainai platformoje maždaug 10 procentų viršijo kitiems tikslams skirtas sumas. Organizacijos vis dažniau naudojo ir „Contribee“ sutelktinio finansavimo platformą. Lietuvos oficialiosios statistikos portalo duomenimis, verslo finansavimas PVO padidėjo nuo maždaug 110 mln. eurų 2021 m. iki 160 mln. eurų 2022.

Karo metu įsteigtos naujos organizacijos retkarčiais demonstravo pagrindinių PVO lėšų rinkimo principų neišmanymą. „1K paramos fondas“ viešai kritikavo žinomų labdaros organizacijų išlaidas projektų administravimui. Diskusija nutrūko, autoritetingam „Blue/Yellow“ organizacijos vadovui išsakius argumentus, kodėl būtina skirti pakankamai lėšų administravimo kaštams padengti.

Dėmesys Ukrainai nukreipė lėšas ir savanorius nuo įprastos PVO veiklos, tačiau sektorius suprato, kad tai būtina. Kai kurios organizacijos nusprendė 2022 m. neteikti projektinių pasiūlymų aukok.lt, palikdamos daugiau galimybių rinkti lėšas Ukrainai.

Didžiosios Lietuvos labdaros organizacijos sėkmingai surengė kasmetinius lėšų rinkimo renginius, surinkdamos šiek tiek daugiau lėšų nei praėjusiais metais. Pagyvenusiems žmonėms skirta kampanija „Maltiečių sriuba“ 2022 metais surinko 490 000 eurų (2021 m. buvo surinkta 478 000 eurų) o „Maisto banko“ televizijos koncertas sutelkė 200 000 eurų (2021 m. – 165 000 eurų).

Nuo 2013 m. Lietuvos PVO gali steigti neliečiamojo kapitalo fondus, o pirmąjį tokį fondą 2022 m. įsteigė M. Čiuželio labdaros ir paramos fondas. Fondas užsibrėžė tikslą pritraukti ne mažiau kaip 500 000 eurų pradinio kapitalo, kaip alternatyvų finansavimo šaltinį savo programai „Sidabrinė linija“, remiančiai vyresnio amžiaus žmonių emocinę gerovę.

Vyriausybei toliau plečiant viešųjų paslaugų, kurias gali teikti tik akredituotos organizacijos, sąrašą, PVO noriai akreditavosi ir uždirbo daugiau pajamų. Vaikų dienos centrus SADM finansavo griežtai pagal akreditaciją, o Jaunimo reikalų agentūra nustatė akreditavimo principais grįstą procesą, skirdamos su pažeidžiamu jaunimu dirbančioms PVO iki 150 000 eurų metinį finansavimą.

Dėl COVID-19 pandemijos Europos struktūrinių fondų remiamų projektų įgyvendinimas vėlavo, tačiau 2014–2020 m. ES Lyderio programai išdalinus paskutines daugiau nei 22 mln. eurų lėšų, 2022 m. išmokos suaktyvėjo. PVO, dirbančias sveikatos ir probacijos srityse, parėmė Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai. Be to, dvi Lietuvos PVO gavo apie 360 000 eurų iš Europos ekonominės erdvės dvišalio fondo, kurie buvo skirti Ukrainos pabėgėlių integracijai.

GPM mokesčių asignavimai nepelno organizacijoms toliau augo – nuo 21,3 mln. eurų 2021 m. iki 27,6 mln. eurų 2022 m. Beveik 596 000 asmenų skyrė 3 mln. eurų politinėms partijoms, profesinėms sąjungoms ir menininkams, o beveik 25 mln. eurų atiteko 24 000 organizacijų, turinčių paramos gavėjų statusą (įskaitant nepelno organizacijas viešajame sektoriuje). Daugiausiai paramos sulaukė iniciatyva „Blue/Yellow“, remianti Ukrainą – šiai organizacijai beveik 23 000 asmenų skyrė daugiau nei 2 mln. eurų. Dešimt didžiausių gavėjų, lyginant su ankstesniais metais nepasikeitė – jų tarpe buvo kelios vaikų labdaros organizacijos, „Laisvės TV“, „Maltiečiai“ ir gyvūnų gerovės labdaros organizacija „Penkta koja“, surinkusios nuo 170 000 iki 480 000 eurų.

Daugeliui mažų PVO vis dar buvo sudėtinga valdyti finansus ir projektus. Sektorius palankiai įvertino Inovacijų ir Jaunimo reikalų agentūrų pastangas įdiegti vienkartinės išmokos (angl. *lump-sum*) modelį, supaprastinantį projektų valdymą ir ataskaitų teikimą.

ADVOKACIJA: 1.7

PVO advokacija 2022 m. iš esmės nepakito. PVO advokacijos gebėjimus liudijo svarbi pergalė dėl GPM procento skyrimo išimtinai PVO ir sektoriaus vaidmuo formuojant vyriausybės strategiją „Lietuva 2050“. Tačiau PVO nesugebėjo išnaudoti įvairių politikos formavimo mechanizmų teikiamų galimybių. Be to, PVO nebuvo aktyvios nustatant Lietuvos finansavimo prioritetus kitam Europos struktūrinių fondų ciklui.

2022 m. išaugo strateginio bylinėjimosi dėl žmogaus teisių poreikis, visų pirma susijęs su nelegalia migracija. Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra „Frontex“ pranešė apie nelegaliai kirtusių Baltarusijos – Lietuvos sieną migrantų teisių pažeidimus, o Lietuvos žmogaus teisių grupės kritikavo vyriausybės migrantų apgręžimo politiką. Politikai teigė, kad išsakyta kritika atveria galimybes nepageidaujama užsienio šalių poveikiui ir kelia grėsmę Lietuvai. Vidaus reikalų ministerijos suburta PVO darbo grupė padėjo humanizuoti sąlygas nelegaliems migrantams, kurie įstrigo Lietuvoje. Vistik, PVO, pasisakančios už šių migrantų teises, buvo marginalizuotos ir turėjo mažiau galimybių dalyvauti priimant vyriausybės sprendimus. Pavyzdžiui,

„Sienos grupė“ ir Lietuvos žmogaus teisių centras, griežtai kritikavę vyriausybę dėl nelegalių migrantų apgręžimo politikos, nebuvo pakviesti į tarpžinybines darbo grupes. Sektoriui šių grupių veikloje atstovavo Raudonasis Kryžius, kuris nuosaikiau kritikavo vyriausybę.

2022 metais prokuratūra nutraukė Valstybės sienos apsaugos tarnybos inicijuotą tyrimą dėl „Sienos grupės“ savanorių veiklos. Savanoriai, teikę humanitarinę pagalbą migrantams, Baltarusijos režimo paskatintiems kirsti sieną į Lietuvą, buvo apkaltinti neteisėtu žmonių gabenimu per valstybės sieną.

2022 metais PVO dalyvavo rengiant strategiją „Lietuva 2050“, kuri apibrėžia šalies ateities viziją bei poveikio rodiklius norimiems socialiniams, ekonominiams ir aplinkosaugos pokyčiams. Pasiūlymų poveikis dar turės būti įvertintas, nes „Nacionalinis pažangos planas“ - išsamus dešimties metų veiksmų planas strategijai remti - dar nėra įgyvendintas. Nacionalinio pažangos plano įgyvendinimą prižiūrės Valstybės pažangos taryba, kurioje PVO sektoriui atstovauja Nacionalinė NVO koalicija ir „Baltijos aplinkos forumas“.

2021 metais prasidėjo Europos struktūrinių fondų planavimas, o 2022 m. buvo parengtas planas „Naujos kartos Lietuva“. Plane nubrėžtos gairės 8 mlrd. eurų iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės struktūrinėms reformoms finansuoti ir Lietuvos ekonomikai gaivinti, paskirstymui. PVO dalyvavimas plano priežiūros komitete buvo paviršutiniškas, trūko galimybių nuodugnai diskusijai, todėl jos reikšmingai neprisidėjo rengiant planą.

Praėjusiais metais paplitę prieštarai vertinamos antivyriausybinių ir prieš žmogaus teises nukreiptos iniciatyvos, pavyzdžiui, eitynės, prieštaraujančios Partnerystės įstatymui, kuris įteisintų tos pačios lyties asmenų santuokas, ir Stambulo konvencijos, kuria siekiama užkirsti kelią smurtui prieš moteris ir smurtui šeimoje, ratifikavimui, nuslopo. Tačiau, nepaisant žmogaus teisių PVO raginimų, Seimui ir toliau trūko politinės valios paremti Stambulo konvenciją ir priimti Partnerystės įstatymą. Nors ir toliau nepakako išteklių bylinėjimuisi, nes bylinėjimosi neremia dauguma finansavimo programų, PVO teismuose sėkmingai apgynė keletą bylų, susijusių su žmogaus teisėmis ir visuomenės teise gauti informaciją. Pavyzdžiui, 2021 metais pateiktas ieškinys dėl skaidrumo iniciatyvos „Karštos pėdos“, atskleidusios galimus politikų interesų konfliktus, 2022 metais buvo atmestas.

Lietuvos aplinkosaugos koalicija aktyviai siekė Nacionalinio miškų susitarimo, kurio tikslas - suburti suinteresuotas šalis ir sutarti dėl Lietuvos miškų ateities. 2022 m. susitarimo pasiekti nepavyko, tačiau atsirado naujas advokacijos modelis, galinti padėti derinti prieštarigus interesus strategiškai svarbiose srityse. Šiame modelyje visos suinteresuotos grupės dalyvauja atvirame, sistemingame ir konstruktyviame dialoge, kurio metu įvertinami skirtingi dalyvių interesai, poreikiai ir lūkesčiai, ieškoma sąlyčio taškų ir suformuluojama bendra, ilgalaikė nacionalinė vizija.

Dalyvavimas įstatymdarystėje ir vyriausybės sprendimų priėmimo procese tampa vis didesne našta PVO. NIPC atliktas tyrimas atskleidė, kad žmogiškųjų išteklių, kompetencijos ir motyvacijos trūkumas neleidžia PVO tinkamai dalyvauti vis gausėjančiuose konsultaciniuose mechanizmuose, ypač vietos lygmeniu. Įvairios valdžios institucijos kviečia PVO įsijungti į planavimo ir stebėsenos mechanizmus, o kiekviena iš šešiasdešimties Lietuvos savivaldybių turi ne mažiau kaip dvylika tarybų ir komisijų, kuriose būtinas PVO atstovavimas. Kai kurios savivaldybės turi iki devyniasdešimties mechanizmų, kuriose gali dalyvauti PVO. 2020 m. priimtos Regionų tarybų įstatymo pataisos išplėtė PVO atstovavimą tarybose, tačiau nesuteikė realių sprendimų priėmimo galių. Dešimt tarybų, sudarytų iš vietos valdžios, pilietinės visuomenės ir akademinės bendruomenės atstovų, priima svarbius sprendimus dėl regioninės plėtros ir investicijų

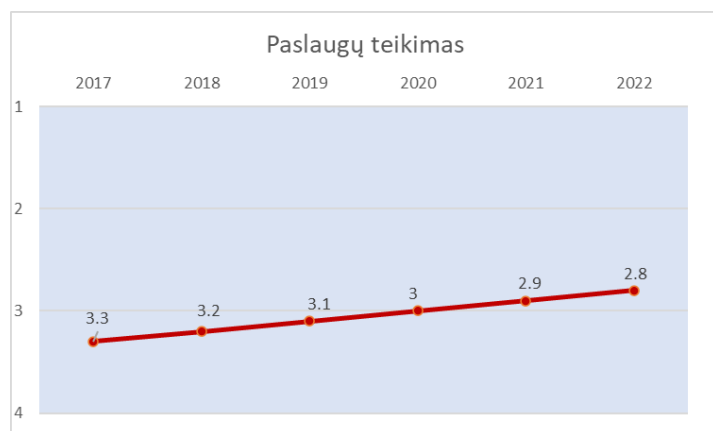
prioritetų. Partnerių grupei, kurią sudaro penki PVO atstovai, skirtas patariamasis vaidmuo regionų plėtros planų ir finansavimo klausimais, tačiau vietos valdžia į partnerių nuomonę dažnai neatsižvelgia.

Dėl to kad neatsiranda pakankamai aktyvių ir suinteresuotų PVO, kai kurios savivaldybės nesudaro NVO ir bendruomeninių organizacijų tarybų. Šios tarybos skirtos PVO dalyvavimui vietos valdžiai priimant sprendimus. 2022 metais kelios savivaldybės, kuriose gyvena mažiau nei 100 000 gyventojų, pasinaudojo Bendruomeninių organizacijų plėtros įstatymo pataisomis ir sujungė abi tarybas. PVO, ypač mažosios, neturėjo gebėjimų sekti naujienas ir veiksmingai reaguoti. Pavyzdžiui, Klaipėdos savivaldybės administraciją nuyvlė PVO nepakankamas įsitraukimas į detaliųjų plėtros planų, kuriuose buvo sprendžiami vietos bendruomenėms svarbūs triukšmo ir viešųjų erdvių klausimai, aptarimą.

Palankiai į PVO žiūrintys Seimo nariai pastebėjo, kad PVO turi aktyviau dalyvauti įstatymų svarstyme, tame tarpe Socialinių įmonių įstatymo aptarime. PVO skėtinės organizacijos pažymėjo būtinybę atsverti verslo sektoriaus įtaką Seimo debatuose, nepaisant to, kad daugeliui organizacijų trūksta išteklių advokacijai. Pavyzdžiui, 2022 metais NVO teisės institutas parengė Asociacijų įstatymo pataisų projektą, siūlantį įteisinti daugiau narystės formų ir naujas narių priėmimo procedūras. Seimui išreiškus abejones dėl pataisų reikalingumo, projekto rengėjai kreipėsi į vyriausybę pritarimo projektui ir jį gavo. Kol buvo laukiama vyriausybės išaiškinimo, Lietuvos nacionalinė vežėjų automobiliais asociacija „Linava“ pasiūlė papildyti įstatymo projektą nuostata dėl asociacijos valdymo organų narių nepriekaištingos reputacijos, kuri būtų įrodoma teistumo ir piktnaudžiavimo alkoholiu nebuvimu. Seimas palankiai reagavo į įtakingos verslo asociacijos siūlymą, kuris net nebuvo pateiktas raštu, o PVO atstovai vėl kreipėsi į vyriausybę, šį kartą siekdami atmesti naująjį pasiūlymą. Vyriausybė pritarė, kad siūlomas reikalavimas yra perteklinis ir neįgyvendinamas.

Kaip minėta, ilgalaikės advokacijos pastangos susiaurinti 1,2 procento GPM asignacijų gavėjų ratą 2022 m. davė vaisių, o PVO tai laikė svarbiu pasiekimu. Vadovaujantis priimtomis Gyventojų pajamų mokesčio bei Labdaros ir paramos įstatymo pataisomis, valstybės finansuojamos įstaigos buvo išbrauktos iš galimų šių lėšų gavėjų sąrašo.

PASLAUGŲ TEIKIMAS: 2.8

2022 m. PVO paslaugų teikimas šiek tiek pagerėjo. PVO išplėtė paslaugų įvairovę ir teikė paslaugas platesniam klientų ratui nei ankstesniais metais. Organizacijos, įskaitant mažesnes PVO kaimo vietovėse, teikė daugiau viešųjų paslaugų, ypač socialinėje srityje. Tačiau dauguma mažų organizacijų vis dar neturėjo gebėjimų dalyvauti viešuosiuose pirkimuose.

Ankstesnių strategijų nuostatos dėl viešųjų paslaugų perdavimo išoriniams teikėjams buvo perkeltos į naująją vyriausybės strategiją „Lietuva 2050“. Pagal pradinį vyriausybės planą, iki 2021 m. pabaigos privatiems paslaugų teikėjams turėjo būti perduota 15 procentų paslaugų. Tačiau šis planas buvo

įgyvendintas tik dalinai: iki numatytos datos savivaldybės perdavė tik 10 procentų paslaugų. Nepaisant gausaus PVO, veikiančių švietimo sektoriuje skaičiaus, šiame sektoriuje buvo perduota tik apie 5 proc. visų paslaugų.

NIPC duomenimis, sporto sektoriuje deklaruotas maždaug 9 proc. paslaugų perdavimo rodiklis buvo netikslus. Lietuvos paslaugų kataloge sporto paslaugos neskirstomos į kategorijas, todėl kai kurios savivaldybės priskyrė profesionalių sporto klubų finansavimą viešųjų paslaugų pardavimui. Vis tik, 2022 metais socialinių viešųjų paslaugų perdavimas paspartėjo, o iki metų pabaigos devynios paslaugų grupės buvo parengtos paslaugų teikėjų akreditacijai.

2022 metais didelę dalį paramos imigrantams iš Ukrainos vyriausybė teikė per PVO. Per metus Lietuvos labdaros organizacijos pabėgėliams išdalino daugiau nei 100 000 maisto pakuočių, beveik 67 000 maisto kortelių, 97 000 higienos pakuočių ir daugiau nei 40 000 higienos kortelių. „Gelbėkit vaikus“ suteikė emocinę ir psichosocialinę pagalbą beveik 18 000 vaikų.

2022 m. PVO teikė daugiau paslaugų regionuose. Europos struktūriniai fondai ir vyriausybės finansavimas teikiamas per NVO fondą, padėjo stiprinti regioninių PVO gebėjimus teikti paslaugas ir bendradarbiauti su savivaldybių institucijomis. Nors viešųjų paslaugų perdavimas Lietuvos savivaldybėse išliko netolygus, kai kurios savivaldybės rodė pavyzdį: pavyzdžiui, Klaipėdos savivaldybė įvedė sporto kuponus, o visą sporto paslaugų organizavimą perdavė privatiems teikėjams. 2022 metų pabaigoje Kultūros ministerija nusprendė perduoti muziejų, bibliotekų ir kultūros centrų teikiamas paslaugas. Tikėtina, jog šis sprendimas padės regioninėms PVO sukurti šimtus naujų darbo vietų bei leis sėkmingiau vykdyti socialinės integracijos darbotvarkę.

PVO akreditacija ne visuomet vyko sklandžiai. Pavyzdžiui, Socialinės integracijos institutas negalėjo akredituoti socialinio taksi paslaugos, nes akreditavimo taisyklės mobilumo paslaugas apibrėžė tik kaip reabilitacijos paslaugų komplekso dalį, o ne kaip atskirą paslaugą. Be to, savivaldybių akreditavimo komisijos dažnai keldavo aukštesnius kvalifikacijos ir kompetencijos reikalavimus bei taikydavo griežtesnę kontrolę PVO nei savivaldybės įsteigtiems paslaugų centrams. Į tai reaguodamas sektorius sukūrė vieną PVO teikiamų socialinių paslaugų kokybės standartą. Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas pakvietė narius vadovautis „NOKAS“ gairėmis, kuriomis siekiama padėti organizacijoms plėtoti socialines paslaugas bei stiprinant nevyriausybinių sektorių.

PVO atkreipė dėmesį, kad Užimtumo tarnybos, veikiančios prie SADM, paslaugų kainodara nebuvo suderinta su šalies darbo įstatymais. Tos pačios paslaugos kainodara įvairiose savivaldybėse skyrėsi. Pavyzdžiui, užmokesčio už asmeninio asistento paslaugas žmonėms su negalia tarifas svyravo nuo 4,56 euro už valandą Pasvalio savivaldybėje iki 12,20 euro už valandą Telšių savivaldybėje.

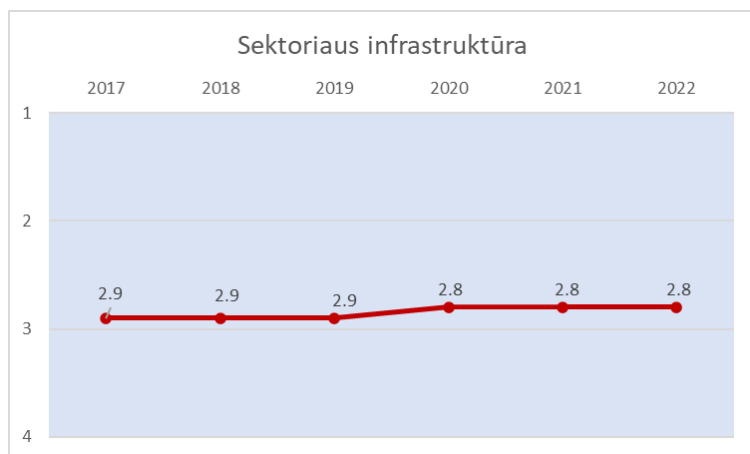
Energetikos krizė ir didelė infliacija palietė visų sektorių organizacijas, o ypač paslaugas teikiančias ir vietos bendruomenių organizacijas. Pavyzdžiui, Kauno savivaldybė apskaičiavo, kad numatytoms paslaugoms gyventojams teikti pritruks 7 mln. eurų. Kai kurios PVO buvo priverstos nutraukti ilgalaikes sutartis, nes nebegalėjo teikti paslaugų jose nustatytomis kainomis. Situaciją iš dalies palengvino vyriausybės skirtos subsidijos energijos kaštams padengti ir savivaldybių subsidijos bendruomenių PVO.

2021 metais valstybinė įstaiga „Versli Lietuva“ pristatė ir skatino inovatyvius socialinio poveikio obligacijų ir poveikio pirkimų mechanizmus. Tačiau šios priemonės 2022 m. neįsibėgėjo: SADM Socialinių paslaugų priežiūros departamentas toliau dirbo prie bendros obligacijų kainodaros, o savivaldybės domėjosi

poveikio pirkimu, tačiau susidūrė su kompetentingų socialinių partnerių, pageidaujančių dalyvauti poveikio pirkimuose, stoka.

Vyriausybės institucijos viešai įvardijo PVO partneriais ir sudarė sutartis su PVO, pagal kurias 2022 m. buvo teikiama pagalba pabėgėliams. Teikdama apdovanojimus ir pripažinimo raštus, vyriausybė demonstravo, kad vertina PVO atliktą darbą. Savivaldybės vis labiau pripažino PVO kompetencijas ir pirkė PVO ekspertų paslaugas. Kelios savivaldybės nupirko Socialinės integracijos instituto sukurtą programinę įrangą skirtą nestacionarinėms socialinėms paslaugoms administruoti. Susidomėjimas produktu išaugo po to, kai programinė įranga padėjo išaiškinti fiktyvius paslaugų teikimo atvejus Klaipėdos savivaldybėje.

SEKTORIAUS INFRASTRUKTŪRA: 2.8

Sektoriaus infrastruktūra 2022 m. šiek tiek sustiprėjo, nes karo Ukrainoje pasėkoje sukurtos tarpsektorinės partnerystės padėjo stiprinti PVO verslumą ir lėšų pritraukimo gebėjimus.

NIPC, skėtinės organizacijos, NVO teisės institutas ir ALF administruojamas Aktyvių piliečių fondas (APF) toliau teikė informaciją ir rengė mokymus PVO.

Greta karo kontekste atsiradusių naujų temų, tokių kaip atsparumas dezinformacijai ir civilinė sauga, išliko paklausūs mokymai temomis, susijusiomis su institucijų stiprinimu, įskaitant nepelno organizacijų valdymą, savanorių valdymą ir lėšų rinkimą.

Skėtinės organizacijos įvairiais būdais stiprino savo nares. Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas daugiausia dėmesio skyręs narių gebėjimams teikti paslaugas, sukūrė vieningą paslaugų teikimo standartą. Nacionalinis švietimo nevyriausybinė organizacijų tinklas stiprino narių gebėjimus daryti įtaką švietimo politikai: parengė advokacijos planus konkrečiais švietimo klausimais, ir apmokė daugiau nei 250 organizacijų atstovų sudaryti pilietinio ugdymo modulius. Daug mažų organizacijų Lietuvos kaimo vietovėse nepriklausė tinklui, todėl negalėjo pasinaudoti teikiama pagalba.

Fundraising.lt, APF palaikoma lėšų pritraukimo kompetencijų ugdymo programa ir specialistų tinklaveikos platforma, 2022 m. suaktyvino savo veiklą. Be itin populiarios kasmetinės konferencijos, ji pasiūlė keletą specialių mokymų ir meistriškumo kursų ir inicijavo „Fundraising.lt klubą“, skirtą neformaliai specialistų bendravimui. Per metus klubas surengė penkis susitikimus, temomis „Dosnumo antradienis“, „Nesėkmių istorijos“ ir kitomis.

Lietuvos PVO gali gauti smulkiąjam verslui skirtą valstybės paramą. 2022 metais „Inovacijų agentūra“ sukūrė „Spiečiaus“ bendradarbybės erdves, kurios vienerius metus nemokamai teikė biuro patalpas ir

įvairias paslaugas. Keturiolika „Spiečiaus“ erdvių visoje šalyje siūlė smulkiam verslui ir PVO individualias verslo konsultacijas, mokymus, mentorystę, verslo akceleratorių ir pagalbą vystant elektroninę prekybą.

APF finansavo „NVO akceleratorių“ – pusantrų metų programą, skirtą padėti regioninėms PVO įgyti verslo plėtros, žmogiškųjų ir finansinių išteklių valdymo ir komunikacijos įgūdžių, padėsiančių organizacijoms tapti finansiškai tvariomis.

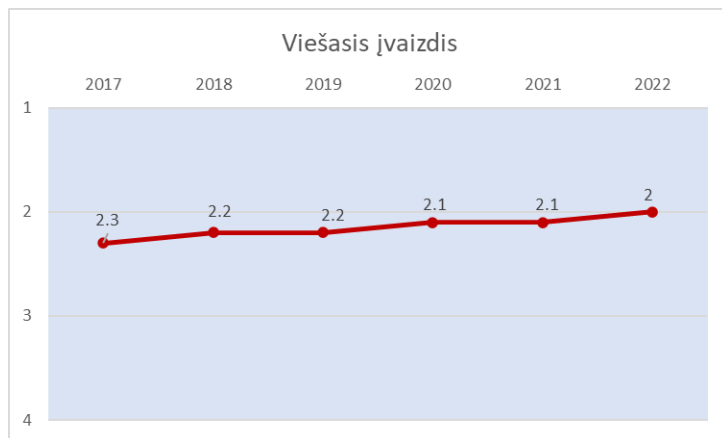
2022 metais Lietuvoje įgyvendinta nemažai iniciatyvų, skirtų Baltarusijos ir Ukrainos pilietinei visuomenei remti. Lietuvos PVO bendradarbystės erdvės ir centrai, tokie kaip „Hive“ Vilniuje, prisidėjo prie šių iniciatyvų, padėdamos megzti ryšius ir pasiekti įvairius išteklius. ALF atidarė „Ukcreate Hub“, skirtą į Lietuvą persikėlusiams Ukrainos pilietinės visuomenės atstovams.

PVO glaudžiai bendradarbiavo koordinuojant išteklius skirtus pabėgėliams iš Ukrainos. Buvo sukurta internetinė savanorių duomenų bazė, kurioje gyventojai siūlė įvairias paslaugas: nuo pavėžėjimo nuo sienos ir pagalbos bendraujant su valstybės institucijoms iki apgyvendinimo privačiuose būstuose. Penkios didžiosios labdaros organizacijos drauge rinko lėšas Ukrainai, o PVO visoje šalyje bendradarbiavo su vietos valdžia teikiant pagalbą pabėgėliams.

Skėtinės organizacijos ir nacionalinės PVO atstovavo sektoriui tarptautiniuose tinkluose, tokiuose kaip Europos piliečių forumas, kuris dalyvauja rengiant ES direktyvų projektus ir kuriant Europos pilietinės visuomenės strategijas, ir CIVICUS – pilietinę visuomenę pasaulyje stiprinanti organizacija. ALF įgyvendino projektą, skirtą tarptautinei PVO partnerystei skatinti, kurio metu nedidelės PVO grupės keitėsi informacija ir tarptautine patirtimi bei palaikė pilietinę visuomenę Lenkijoje ir Vengrijoje.

2022 m. suklestėjo tarpsektorinės partnerystės. Pavyzdžiui, „Maisto bankas“, sutaręs su didžiais šalies prekybos centrais, 15 procentų padidino maisto kuponų, kuriuos Lietuvos vyriausybė skyrė pabėgėliams, vertę. Devynios PVO, tarp jų Lietuvos Raudonasis Kryžius, Lietuvos Caritas, „Maltiečiai“, „Maisto bankas“, Lietuvos skautai, „Artscape Art“ agentūra, „Gelbėkit vaikus“, Lietuvos įvairovės chartijos asociacija, Lietuvos pabėgėlių taryba ir beveik 300 savanorių suvienijo jėgas padėdamos vyriausybei rūpintis pagrindiniais pabėgėlių poreikiais.

VIEŠASIS ĮVAIZDIS: 2.0

PVO įvaizdis visuomenėje 2022 metais šiek tiek pagerėjo, nes sektorius sėkmingai atliepė visuomenės ryžtą priešintis Rusijos agresijai Ukrainoje. Lietuvos PVO įvaizdis nuolat gerėjo nuo 2012 m., kai visuomenės nuomonės tyrime 32 procentai respondentų teigė, kad pasitiki PVO. 2021 m., paskutiniiais turimais duomenimis, visuomenės pasitikėjimas PVO pasiekė 57,2 proc.

Kita vertus, PVO, padedančias Baltarusijos režimo per sieną išstumtiems migrantams, politikai ir visuomenė vertino iš esmės priešiška. Kai kurie politikai jas apkaltino tarnavimu priešui, o valdžia iškėlė teismines bylas dėl tariamo pasienio režimo pažeidimo. „Amnesty International“ patyrė smūgį reputacijai ir pripažino praradusi partnerius ir rėmėjus po to, kai birželį savo ataskaitoje griežtai kritikavo sąlygas Lietuvos migrantų centruose ir gruodį paskelbtoje ataskaitoje apkaltino Ukrainos kariuomenę keliant pavojų civiliams.

Dėl stipraus Lietuvos gyventojų solidarumo su Ukraina, PVO, teikiančios paramą Ukrainai, atsidūrė žiniasklaidos dėmesio centre. Visi pagrindiniai žiniasklaidos kanalai viešino PVO kampanijas, taip padidindami jų matomumą ir prisidėdami prie PVO, kaip visuomenei svarbių institucijų, įvaizdžio kūrimo. Nacionalinė žiniasklaida padėjo PVO rinkti lėšas Ukrainai. Pavyzdžiui, Lietuvos nacionalinė televizija ir radijas skyrė daugiau nei keturiasdešimt reportažų bepiločio drono įgijimui Ukrainai, o apie Lietuvos Raudonojo Kryžiaus vykdomą miegmaišių Ukrainai rinkimo akciją rašė penki pagrindiniai žiniasklaidos šaltiniai ir daugiau nei penkiolika regioninių laikraščių. Šis precedento neturintis žiniasklaidos dėmesys padėjo PVO surinkti rekordines lėšų sumas dešimtims iniciatyvų. Forbes.ua duomenimis, organizacija „Blue/Yellow“ į Ukrainą išsiuntė beveik 33 mln. eurų, o „1K labdaros fondas“ vos per tris mėnesius surinko daugiau nei 1,7 mln. eurų pagalbai Ukrainai.

Nors socialiniuose tinkluose vyko kampanijos prieš kai kurias žinomas Lietuvos PVO, diskreditavimo bandymai iš esmės žlugo, iš dalies dėl skaidrumo ir atskaitomybės priemonių, kurių nedelsiant ėmėsi šios organizacijos ir PVO sektorius. Lietuvos Raudonasis kryžius buvo apkaltintas rinkęs pinigus Rusijos kariuomenei ir nesuteikęs paramos Mariupolyje bandantiems išgyventi ukrainiečiams, o „Laisvės TV“ buvo apkaltinta netinkamu paaukotų lėšų panaudojimu. Abi organizacijos atsakė viešais pareiškimais, o „Laisvės TV“ pateikė ieškinį teisme dėl „YouTube“ paskelbto „klaidinančio ir šmeižikiško“ turinio.

Vyriausybė labai džiaugėsi partneryste su PVO apgyvendinant pabėgėlius iš Ukrainos. Viešųjų paslaugų perdavimas PVO padidino PVO, nacionalinės vyriausybės ir savivaldybių sąveiką ir pagerino PVO matomumą vietos bendruomenėse. Vyriausybės Inovacijų agentūra nuosekliai ragino vietos valdžią bendradarbiauti su PVO, o akreditacija saugojo paslaugas teikiančias PVO nuo savivaldybių politikų šališkų finansavimo sprendimų.

Didžiųjų PVO gebėjimai viešintis ir perduoti žinią visuomenei sustiprėjo, o kai kuriais atvejais prilygo geriausiems verslo sektoriaus įmonių gebėjimams. Pavyzdžiui, „Maisto banko“ kalėdinė kampanija laimėjo pirmąją vietą ir publikos balsą tarptautiniame komunikacijos projektų konkurse „PR Impact Awards“. Tačiau daugeliui PVO, įskaitant skėtines organizacijas, trūko pajėgumų aukštos kokybės komunikacijai. Nacionalinė nevyriausybinė organizacijų koalicija surengė mokymus šia tema ir pasirašė sutartį su Lietuvos komunikacijos asociacija, kuri padės Lietuvos PVO skėtinėms organizacijoms gerinti komunikaciją. Nors mažos organizacijos siekė viešumo, jų pastangos dažniausiai žlugdavo. „Facebook“ išliko pagrindiniu šių organizacijų komunikacijos kanalu, o šioje socialinėje erdvėje naudojami algoritmai nemokamą turinį darė vis mažiau matomu.